

1 Haziran
2022

HAFTALIK GÜNDEM

SÜRDÜRÜLEMEZ BÜYÜME

TÜİK Ocak-Mart ilk çeyrek ekonomik büyüme oranlarını açıkladı. Yıllık olarak yüzde 7,3; bir önceki çeyreğe (Ekim-Aralık 2021) göre yüzde 1,2 büyümüşüz. Öncelikle Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü OECD ülkelerinde 3. sırada olan büyüme oranının ilk bakışta iyi bir düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. Fakat ekonomi alanlarına dönük olarak yapılan inceleme, durumun çok da parlak olmadığını gösteriyor.

Sektörler bazında yıllık bakarsak en yüksek büyüme yüzde 24,2 oranında finans ve sigortada olmuş. Bilgi ve iletişim alanında telefon ile haberleşme dahil yüzde 16,8; hizmet sektöründe yüzde 14,9; sanayide yüzde 7,4; gayrimenkul alım satım alanında yüzde 5,4 büyümüşüz. En çok ihtiyacımız olan, en kritik alan olan tarımda büyüme adeta milimlik düzeyde yüzde 0,9'da kalmış. İnşaat (üretim) alanında ise yüzde 7,2 küçülmüşüz.

Bu tabloya bakarak AKP yanlıları inşaatta küçülmeye rağmen büyümekle övünüyorlar. Sanayi üretiminin artması elbette önemli ama inşaattaki küçülme konut sektöründeki fiyat artışları nedeniyle olmuşa benziyor. Çünkü gayrimenkul alım satımı da artmış. Ayrıca büyümenin ana itişinin finans alanından geldiğini gözden kaçırmayalım. Kredilerde artış ve son dönem hızla artan bankacılık kârlarına bağlı bir etki olabilir. Yani büyüme parasal genişleme – borçlanma üzerinden artıyor. İşsizlik hızla azalmaya başlamaz, ücretlilerin ekonomiden aldığı pay artmaz ise bu durumu sürdürmek olanaksız olur.

KÜÇÜLTEN BÜYÜME

Büyümeye ters veriler de açıklandı. Ocak-Mart 2022'de bir önceki yıla göre iş gücü ödemelerinin Gayri Safi Katma Değer içindeki payı yüzde 35,5'ten yüzde 31,5'e düştü. Yani ekonomide emekçilerin payı azalırken şirketlere giden pay arttı. Yukarıda bahsettiğimiz kredilerin taksitlerini ödeyecek çoğunluğun geliri azalmış oldu!

İhracat – ithalat dengesi açısından daha vahim bir tablo var. Dört aylık Ocak-Nisan 2022 verilerine göre ihracatımız yıllık yüzde 21,6 artarken ithalat yüzde 40,2 arttı. İthalattaki artış neredeyse iki kat. Dolayısıyla ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 82,9 iken yüzde 72'ye düştü. Yine buna bağlı olarak da dış ticaret açığımız yüzde 130 arttı. Bu AKP'nin ihracata dayalı büyüme stratejisinin çöktüğünü ve amaçladığı her şeyin tersine ulaştığı bir noktaya geldiğini gösteriyor. Özellikle dış ticaret açığının bu kadar artması AKP'nin önüne koyduğu programın iflasının ilanıdır.

Büyümüşüz ama büyüme ücretlilere yansımamış, emekçiler yoksullaşırken sermaye sahipleri zenginleşmiş, Türkiye'nin dünya ekonomisindeki yeri geriye gitmiş, yerli ve milli olma söylemi de çökmüş. Bu durum sürdürülemez.

AKP'NİN AÇMAZLARI

Ekonomik program çökmüş, hiçbir çözümü yok. Dolayısıyla bir yol ayrımındayız. Sermayenin çıkarlarına dokunmadan halkın taleplerinin gerçekleşmesinin yolu tıkalı. Çünkü, özellikle Körfez ülkelerinden gelmesi beklenen yabancı yatırımlar ve krediler yeterli olmuyor. Diğer yandan, AKP uluslararası tefecilerden borç almak istediğinde yüksek faiz ve risk primleri ile karşılaşılıyor. Ayrıca bir süre sonra başlamayı planladıkları askerî operasyonlar da mali yükü arttıracaktır. İktidar bu durumda ya İMF ile anlaşacak ya da İMF programına benzer ağır bir ekonomik programı uygulamak zorunda kalacak.

AKP yönetiminin niyeti bu haftaki zamlardan belli oluyor. Doğal gazda konutlarda yüzde 30, sanayide yüzde 40, elektrik üretimi yapan santrallerde yüzde 17 zam yapıldı. Elektrikte de konutlara yüzde 15, sanayi ve ticarethanelere yüzde 25 zam yapıldı. Doğalgaza yapılan zam elektrik için bir zam daha demek olabilir. Konut sorunu ve yüksek kiralar nedeniyle geçen hafta toplanan ve hiçbir şey yapmama kararı alan bakanlar komitesinden sonra bu hafta meclise geçici bir yasa teklifi getirdiler. Buna göre ev fiyatlarında ve kiralarda artış oranına sınırlama getirilecek, artış oranları ile ilgili mahkemeden önce arabulucuya gitmek zorunluluğu getiriliyor.

Yasada gerçeklikten kopuk başka bir öneri var. Şehirlerin çevresindeki hazine arazilerinin alt yapı işleri tamamlanarak evi olmayan yurttaşlara kura ile ev yapmak üzere verilmesi gündemde. Böylece alt gelir grubundaki yurttaşların inşaat maliyetlerini karşılayabileceği planlanmış oluyor.

Halkçı çözüm için toplumcu ekonomiye geçiş şart. Bunun için dolar milyarlarlarından servet vergisi almak, döviz ticaretini devlet tekeline almak, kamu sektörü öncülüğünde planlı karma ekonomiye geçişle üretim ve istihdam seferberliği başlatmak gerekir.

AKP yönetimi bu yolu tercih etmediğinde kitlesel eylemler dönemi başlayacaktır. Öte yandan seçimler de yaklaşıyor. Kitle eylemlerini baskı ve zorla bastırmak için hem uygun bir ortam yok, hem de bu politikalar için destek alması gereken emperyalistler ile arası iyi değil. Her şey bir tarafa Erdoğan ve AKP yönetiminin baskı ve zor politikalarını uygulayacak kitle desteği de yok.

Bu çok yönlü açmazların nasıl çözüleceğini bugünden söylemek zor. Ama işçi ve emekçilerin, aydınların çalkantılı bir döneme hazırlanması gerekiyor. Halkçı seçenek biz kaderimizi elimize almadan hayata geçmeyecek.

6'LI MASANIN 4. TOPLANTISI

Gelecek Partisinin ev sahipliğinde yapılan toplantıdan sonra 10 maddelik "Temel İlkeler ve Hedefler Bildirisi" yayınladılar. Bildiride düşünce ve basın özgürlüğü, toplantı özgürlüğü, din ve vicdan hürriyeti, dış politika gibi alanlarda komisyonlar kurulacağı söylenmiş. Somut bir planlama yok.

Dış politikaya dönük daha somut laflar edilmiş. "AB hedefi vazgeçilmezdir" diyorlar. NATO konusunda somut bir şey yok. Yapılacak harekâta dönük olduğu düşünülen "Maceradan uzak durmak gerekir" gibi bir talep var. "Yapılacak harekât ve operasyonların seçimi etkileyecek şekilde kullanılmasını kınıyoruz" diyorlar.

Çok dolambaçlı ve şifreli bir şekilde "Yapacağımız harekâtlar Doğu Akdeniz ve Ege'de güç dengelerini aleyhimize dönüştürmemelidir" diyerek Suriye'de operasyona karşı çıkılmış oluyor. İç politika ve ekonomi konusunda "Akılcılıktan uzak ekonomiden vazgeçmelidir ve kur korumalı mevduat kaldırılmalıdır" denilmiş. Akılcı politika nasıl uygulanacak belli değil ama kur korumalı mevduat konusunda somut konuşulmuş.

6'lı masa hâlâ somut bir program ortaya koyamıyor. Kitlelerin arayışlarına cevap olamıyor ama iç rekabet hızlanıyor.

MUHALEFETTE İÇ REKABET

Akşener “Az kaldı” kampanyası ile CHP tabanına, sola açılmaya başladı. Akşener bu hafta da 1908 Meşrutiyet Devrimine sahip çıktı. Yine “Kahrolsun istibdat yaşasın hürriyet” dedi. Bu koşullarda Kılıçdaroğlu da sola kaymaya başladı. İlk defa sosyalistlere de hitap edebilecek şekilde konuşmaya başladı. Neoliberal politikalara karşıyım dedi. Kamulaştırma gereklidir, özelleştirmeler kötüdür gibi açıklamalar yapıyor. NATO ve yabancı üsler konusunda el yükseltiyor.

“NATO Türkiye için gereklidir” diye tedbirli konuşmayı ihmal etmeyen Kılıçdaroğlu “Biz neoliberalizme karşı olduğumuz kadar toprağımızda yabancı askere de karşıyız. Gerekeni yapmaya hazırız. Peki siz hazır mısınız iktidar sahipleri? Bu da sizin samimiyetinizin turnusol kağıdı olsun. CHP hazırdır, bekliyoruz” diye açıklama yaptı. Bu açıklamalarına “Türkiye’nin Batı’yla tek bağı NATO kaldı. Niye söylediğini anlıyoruz ama bu öneri tehlikelidir” diye tepki gösteren Fatih Altaylı’ya da çatan Kılıçdaroğlu, “O gazetecinin zulmün karşısında sessiz kaldığını, nasıl boyun eğdiğini biliyoruz. Bize akıl veremez” diyerek tekrar ediyorum “Vatanımda yabancı asker postalı istemiyorum” diye çıkışını yükseltti.

Bu hamleler ortak aday belirleme çatışmalarından kaynaklanan kayıkçı dövüşüne benziyor. Gerçekten sola yönelmek, gerçekten ulusalcı-yurtsever bir çizgiyi takip etmek toplumcu ekonomiyi ikircimsiz savunmaktan, NATO’dan çıkmaktan, emperyalizme karşı dövüşen Rusya, İran, Suriye ile dayanışmaktan geçer.

SURİYE HAREKÂTI

Harekât olasılığı gittikçe ısınıyor. 31 Mayıs’ta Bahçeli, 1 Haziran’da Erdoğan grup konuşmalarında yeni bir harekât yapıyoruz, Tel Rıfat ve Mемbiç’i teröristlerden arındıracağız, diye açıklama yaptılar.

Tel Rıfat Suriye’nin Halep’e açılan kapısı. Türkiye daha önce iki defa istemişti ama Suriye, İran ve Rusya izin vermemişti. Bu iki yerde de SDG adıyla PYD var. Mемbiç’te ise Ruslar ve Amerikalılar da var. Amerikalılar için de kritik bir yer. Bu iki yerin ortak özelliği Fırat’ın batısında olması. Başlarda konuşulan Fırat’ın doğusu ve Ayn El Arab (Kobane) lafları artık geçmiyor. Türkiye’nin daha önceki operasyonlarda Fırat’ın doğusuna geçmesine Rusya ve Suriye yeşil ışık yakmıştı. Ama Erdoğan Amerika’yı kızdırmamak için geçmemişti. Erdoğan, şimdilik buralardan başlayacağız sonrasını zaman gösterir diyerek ucunu açık bıraktı. Türkiye yine Amerika ve antiemperyalist cephe arasında bir denge kurma arayışında görünüyor.

Suriye ve İran kuvvetleri Halep’in kuzeyine asker yığmaya başladı. Suriye, Türkiye’nin operasyonuna net olarak karşı çıkan bir bildiri yayınladı. “Türkiye sömürgeci hedeflerle hareket ediyor, ulusal egemenliğimizi koruyacağız, dedi. İran da Türkiye’nin Suriye operasyonuna karşı çıktı. İran Dışişleri Bakanlığı “Türkiye’nin müdahalesi büyük bir yanlış olur. İşleri daha da karmakarışık hâle getirir. Suriye ile anlaşarak diplomatik yollarla sorunların çözülmesi gerekir” dedi. Şimdiden medyada savaş kışkırtıcıları “Tel Rıfat’tan sonra Halep’i de alırsınız. İç savaş yeniden başlar, Esad devrilir” diye hayalleri pazarlamaya başladılar.

Amerika da geçen hafta söylediğimiz gibi operasyona karşı çıkıyor.

Rusya’da iki farklı yerde Lavrov’a bu konu soruldu. Genel olarak “Türkiye’nin müdahale etme hakkı vardır. Amerika’nın Fırat’ın doğusunda ayrılıkçı bir gündem dayatmasına Türkiye’nin sessiz kalması beklenemez” dedi. Rusya, Suriye sahasında Türkiye kontrolündeki Suriye Milli Ordusu adını kullanan ÖSO’culara gözdağı vermek için belirli hedeflere havadan aydınlatma fişegi atıyor. Operasyona yeşil ışık yakarken sahada caydırıcı bir tutum alıyor. Lavrov 8 Haziran’da yanında askerî bir heyetle Türkiye’ye geliyor. Pazarlığın orada yapılacağı anlaşılıyor.

OLASILIKLAR

Rus basınında Türkiye ve Rusya'nın anlaşacağı, M4 kara yolunun açılması karşılığında Türkiye'ye tavizler verilebileceği yorumları var. Bu doğrultuda bir anlaşma gerçekleşmesi için Suriye ve İran'ın da onayı gerekir. Rusya'nın bu iki ülkeyle ilişkileri bir dönem Amerika'nın Türkiye yönetimleri üzerindeki emir komutasına benzer bir ilişki değil. Bağımsız ve eşit müttefikler arasındaki bir ilişki modeli. Rusya anlaşma için kolaylaştırıcı olmaya çalışacaktır.

Türkiye'de iktidar ve yüksek bürokrasi Ukrayna'daki savaş ortamının fırsatlar yarattığını düşünerek hamle yapma peşinde görünüyor. NATO'daki vetosu yüzünden Amerika'nın, Ukrayna savaşında tarafsız kalması ile Rusya'nın kendisine tepki veremeyeceğini düşünüyorlar. Rusya'nın Ukrayna'ya asker kaydırması nedeniyle istese de Suriye'de Türkiye'yi engelleyemeyeceğini düşünüyor olabilirler. Ama hâlâ hava üstünlüğü Rusya'nın elinde.

Türkiye'yi yönetenler iki tarafı keskin bıçak gibi bir politika yürütüyor. Daha önce "Bahar Kalkanı" adıyla yapılan harekât sırasında gerçekleşen hava saldırısında 34 askerimiz kaybedilmişti. Devamında Suriye ordusunun da çok ağır kayıplar yaşadığı çatışmalar 5 Mart'ta Rusya'nın araya girerek sağladığı anlaşmayla bitmiş, iki ülke savaşın eşiğinden dönmüştü. Suriye ile anlaşmadan yapılacak her harekât yeni ve tehlikeli provokasyonlara yol açacak zeminler yaratır. Suriye ve İran ile doğrudan çatışmaya neden olabilir.

Türkiye'nin terörle mücadeleye elbette hakkı vardır. Ama bunu Suriye ile anlaşarak yapmalıdır. Bu dönemde Rusya, Suriye ve İran'a karşı atılacak her adım emperyalizme hizmet eder. Antiemperyalist mücadeleyi sekteye uğratır. Türkiye'nin de ulusal güvenliğini ve toprak bütünlüğünü tehlikeye atar. Suriye ile anlaşmadan yapılacak her harekât tehlikeli zeminler yaratacak, terörle mücadeleye de hizmet etmeyecektir. Kimsenin toprağında gözümüz olmamalı, komşularımızın toprak bütünlüğünün ve ulusal egemenliğinin bizim ulusal güvenliğimiz için de güvence olduğunu unutmamalıyız.

AHL MİLLET BAHÇESİ

Atatürk Havalimanı millet bahçesinin açılış törenini mitinge çeviren Erdoğan, CHP mitingine denk bir kalabalığa hitap etti. Konuşmasında iki konuya vurgu yaparak Batı'ya karşı, emperyalizme karşı mücadele söylemine yöneldi. İlk olarak Yunanistan'daki ABD üslerinin Rusya'ya değil, Türkiye'ye karşı olduğunu söyledi. Bu konuda ABD, Yunanistan ve Batı yalan söylüyor, dedi. "İstedikleri kadar kursunlar biz bu üslere karşı ne yapacağımızı biliyoruz" diye konuştu. Sonrasında "İsveç ve Finlandiya terörü destekliyor. NATO bir güvenlik örgütüdür. (Kılıçdaroğlu gibi demokrasi ve özgürlük örgütü demiyor) Teröristlerin yeri yoktur. Kimse somut bir anlaşma olmadan bizim kararımızın değişeceğini beklemesin. Yunanistan'ın NATO'ya dönmesine evet diyerek hata yapmışlardı aynı hatayı yapmayacağız" dedi. Erdoğan ne kadar ısrar eder bilinmez ama Türkiye'nin vetosu Amerika ve Avrupa için ciddi bir sorun olarak sürüyor.

SANSÜR KANUNU

AKP sosyal medyayı kontrol altına almak üzere basın kanunu değiştirmeye çalışıyor. Yeni yasanın dezenformasyonu önleyeceğini iddia ediyor. Ama sosyal medyada “Kamuyu asılsız bilgiye boğmak, asıl bilgi ile kamu düzenini bozmak” gibi suçlar getiriliyor. Bu hâliyle yasalarsa demokrasiye düşman, düşünce özgürlüğüne karşı despotik bir yasa olur.

ÇUBUK SALDIRISI

Çubuk'taki şehit cenazesinde Kılıçdaroğlu'na karşı yapılan linç girişiminde, biri kadın iki kişiye basit yaralama suçundan ceza verildi ama hükmün açıklanması ertelendi. Saldırganlar fiilen bir ceza almamış oldular.

KAFTANCIOĞLU

Canan Kaftancıoğlu, Silivri'ye giderek infaz işlemlerini yaptı. Artık resmen siyasi yasaklı duruma döndü. CHP kararı tanımayacağız dedi ama ne yapacağı belirsiz.

KUTUPLAŞTIRMA SİYASETİ

Gezinin yıl dönümünde yapılan eylemlere polisin müdahalesi sert oldu. Yüzlerce kişi gözaltına alındı. Tayyip Erdoğan'ın “Gezicilere karşı sağı birleştirme” siyaseti sürüyor. Toplumsal, kültürel yarılmayı kendi bencil iktidar hesapları için kullanmaya devam ediyor. Ulusal bütünlüğü tehlikeye atıyor. Geziye sahip çıkanların bu yarılmayı aşmak için Gezi direnişinin ulusal yönünü, antiemperyalist yönünü öne çıkarması, 15 Temmuz kitlesiyle vatan cumhuriyet emek temelinde birleşmek için mücadele etmesi gerekiyor.

UKRAYNA

Ukrayna'da savaş ağır ilerliyor ama Rusya hedeflerine adım adım varıyor. Donbas bölgesinde Ukrayna'nın kontrolünde kalan iki önemli kasabada birinin yarısı faşistlerden kurtarıldı.

Amerika ve Avrupa, Ukrayna'ya para ve silah yardımını sürdürüyor. Amerika yeni ve büyük füzeler göndereceğini açıkladı. Biden “Bu silahların Rusya topraklarına bir saldırı için kullanılmamasına dikkat edeceğiz. Yalnızca Ukrayna topraklarındaki Rus askerlerine karşı kullanılacaklar” dedi.

Rusya, ruble ile ödemeyi kabul etmeyen Hollanda ve Belçika'ya doğalgaz göndermeyi durdurdu.

AB 6. yaptırım paketiyle Rusya'da petrol alımını bir yıl içinde yüzde 90 azaltacak kararı kabul etti. Macaristan'a istisna getiriyorlar. Bu karar gerçekçi değil. Şu an Brent petrol fiyatları tarihî rekorunu kırmaya başladı bile. Varili 123 dolar oldu, 150 dolara dayanması bekleniyor. Bu en gelişmiş ülkeler dahil bütün dünya ülkeleri için yıkım demek.

Zelenski Polonya vatandaşlarına Ukrayna'da ayrıcalık tanıyan bir kararname imzaladı. Buna göre Polonya vatandaşları Ukrayna'ya pasaportsuz giriş yapabilecekler, seçimlere katılıp aday olabilecekler, yüksek mahkemeye ve anayasa mahkemesine üye olabilecekler. Bunlar Polonya ile Ukrayna'nın birleşmesi, Polonya'nın Batı Ukrayna'yı yutması yönünde bir adım olarak değerlendirilebilir. Rusya ve Ukraynalı ulusalcılar Zelenski'yi vatana ihanetle suçluyor. Polonya'nın Ukrayna'yı ilhak etmesine zemin hazırlıyor, diyorlar. Bir yandan da Polonya ile Ukrayna arasındaki mezhepsel gerginliklerin mülteciler için soruna dönüşmeye başladığı yönünde haberler geliyor. Polonya halkının çoğunluğu Katolik Hristiyan, Ukrayna halkının çoğunluğuysa Ortodoks Hristiyan.

KOLOMBİYA SEÇİMLERİ

Başkanlık seçimlerinin ilk turu yapıldı. Sol aday Gustavo Petro oyların yüzde 40,3'ünü aldı. İki sağcı adaydan Rodolfo Hernandez (Kolombiya'nın Trump'ı deniliyor) sürpriz yaparak yüzde 28 ile ikinci oldu. Guterrez yüzde 23 oy aldı. Sağcı adaylar birbirini destekleme kararı açıkladılar. Fakat tabanda bu kararın ne kadar geçerli olacağı belirsiz. 2. turda ne çıkacağını kestirmek zor.

PANDEMİ YANLIŞLARI

Moskova bölgesinde pandemi kısıtlamalarına uymayanların bütün cezaları iptal edildi. Cezasını ödeyenlere paraları derhâl geri ödenmeye başlandı. Bu yanlıştan dönülmesinin bütün halklar için kazanıma dönüşmesini umuyoruz.